

2398/2008 ΕΦ ΑΘ

ΕφΑΘ 2398/2008

Πρόεδρος Σ. Βουγιούκαλος, Πρόεδρος Εφετών
Εισηγήτρια Μ. Γκaniάτσου, Εφέτης
Δικηγόροι Α. Παπαπαναγιώτου, Ν. Αγαπηνός

[...] Από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 64 και 65 του Ν 2121/1993, προκύπτει ότι πνευματικό δημιούργημα που μπορεί να είναι αντικείμενο δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας δεν είναι κάθε δημιούργημα του λόγου ή της τέχνης αλλά μόνο εκείνο που παρουσιάζει ορισμένη ατομικότητα, οφειλόμενη στη δημιουργική πνευματική εργασία του δημιουργού του, η οποία του προσδίδει μία πρωτοτυπία, ώστε αυτό να διακρίνεται από άλλα υπάρχοντα δημιουργήματα και να ανάγεται σε ξεχωριστό έργο άξιο προστασίας (ΑΠ 446/1999 ΝοΒ 47,1184, ΑΠ 257/1995 (βούλευμα) ΝοΒ 43,839, ΕφΑΘ 8153/1999 ΕΕμπΔ 2000,171, Μ.Θ. Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, έκδ. 2000, αριθ. 134 και 145 επ., σελ. 62 και 69 επ., αντίστοιχα, ο ίδιος σε ΕλλΔνη 40,356 κάτω από την ΜΠρΑΘ 2519/1997). Η πρωτοτυπία αυτή που απαιτούν οι διατάξεις του ΠΔ 259/1997 και του Ν 2121/1993, διαφέρει από την ανταγωνιστική πρωτοτυπία που αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες η λεγόμενη "δουλική απομίμηση" προϊόντος ξένης εργασίας συνιστά πράξη ανταγωνισμού που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη κατά την έννοια του άρθρου 1 επ. Ν 146/1914. Έχει δε ανταγωνιστική πρωτοτυπία εκείνο το προϊόν που λόγω της τεχνικής ή αισθητικής διαμόρφωσης του, των συστατικών του ή άλλων ιδιοτήτων του εξατομικεύεται και διαφοροποιείται από άλλα ομοειδή προϊόντα άλλης προέλευσης (Λιακόπουλος, ό.π., σελ. 482, Η. Σουφλερός σε "Αθέμιτο Ανταγωνισμό" με επιμέλεια Ν. Ρόκας, έκδ. Νομικής Βιβλιοθήκης, άρθρο 1, αριθ. 12, 15 και 16, σελ. 112-113, Γ. Μιχαλόπουλος σε ΕΕμπΔ 1987,656). Δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της ανταγωνιστικής πρωτοτυπίας το να είναι το προϊόν γνωστό στις συναλλαγές. Ούτε το γεγονός και μόνο ότι για την κατασκευή του απαιτήθηκαν κόποι και έξοδα αρκεί καταρχήν για να προσδώσει στο προϊόν ανταγωνιστική πρωτοτυπία και να υποκαταστήσει την απαίτηση για την ύπαρξη της τελευταίας {Σουφλερός, ό.π., αριθμ. 18 και 19, σελ. 113-114}.

Εξάλλου, με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 του Ν 2417/1996, ο οποίος "κύρωσε το Διεθνή Διακανονισμό της Χάγης για τη διεθνή κατάθεση των Βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων της 6ης Νοεμβρίου 1925, όπως αναθεωρήθηκε στη Χάγη στις 28 Νοεμβρίου 1960 και της Συμπληρωματικής Πράξης της Στοκχόλμης της 14ης Ιουλίου 1967, όπως τροποποιήθηκε στη Στοκχόλμη στις 28 Σεπτεμβρίου 1979, ορίζεται ότι "ένα σχέδιο ή υπόδειγμα προστατεύεται εφόσον είναι νέο και έχει ατομικό χαρακτήρα". Επίσης, με τις διατάξεις του άρθρου 12 παρ. 1, 3 και 4 του ΠΔ 259/1997, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 4 του Ν 2417/1996, ορίζεται ότι "Το κατ' άρθρο 2 παρ. 1α του παρόντος προεδρικού διατάγματος σχέδιο ή υπόδειγμα προστατεύεται υπό την προϋπόθεση ότι είναι νέο και έχει ατομικό χαρακτήρα" (παρ. 1), "ένα σχέδιο ή υπόδειγμα θεωρείται νέο εάν, μέχρι το χρόνο της κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση ή, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα, μέχρι την ημερομηνία προτεραιότητας, δεν έχει διατεθεί στο κοινό κανένα πανομοιότυπο σχέδιο ή υπόδειγμα. Πανομοιότυπα θεωρούνται τα σχέδια ή υποδείγματα των οποίων τα χαρακτηριστικά διαφέρουν μόνο ως προς τις επουσιώδεις λεπτομέρειες" (παρ. 3) και "ένα σχέδιο ή υπόδειγμα έχει ατομικό χαρακτήρα αν η όλη εντύπωση που προκαλεί στον ενημερωμένο χρήστη διαφέρει από εκείνη που προκαλείται στον ίδιο χρήστη από οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα, το οποίο έχει καταστεί προσιτό στο κοινό πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση ή, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα, πριν από την ημερομηνία της προτεραιότητας" (παρ. 4).

Περαιτέρω, με τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του ίδιου ΠΔ/τος, ορίζεται ότι "για την εφαρμογή του άρθρου 12 παρ. 3 και 4 του παρόντος ΠΔ/τος, το σχέδιο ή υπόδειγμα θεωρείται ότι έχει καταστεί προσιτό στο κοινό αν έχει δημοσιευθεί μετά από καταχώριση ή με άλλο τρόπο έχει εκτεθεί, κυκλοφορήσει στο εμπόριο ή γνωστοποιηθεί με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, εκτός αν τα γεγονότα αυτά ήταν λογικά αδύνατο να γίνουν γνωστά κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων στους κύκλους που ειδικεύονται στον οικείο κλάδο και ασκούν δραστηριότητες εντός της Κοινότητας, πριν από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση στον ΟΒΙ ή, εφόσον διεκδικείται προτεραιότητα, πριν από την ημερομηνία προτεραιότητας". Ακολούθως, με τις διατάξεις των άρθρων 12 παρ. 2, 24 παρ. 1, 4 και 5 και 16 παρ. 1 του ίδιου ΠΔ/τος ορίζεται ότι "η προστασία του σχεδίου ή υποδείγματος αρχίζει από την ημερομηνία καταχώρισης τους" (άρθρο 12 παρ. 2), "μετά την πάροδο τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης (για την καταχώριση του σχεδίου ή υποδείγματος στον ΟΒΙ) και εφόσον η αίτηση καταχώρισης είναι κανονική και πλήρης, ο ΟΒΙ εκδίδει πιστοποιητικό καταχώρισης του σχεδίου ή υποδείγματος, χωρίς προηγούμενο έλεγχο των όρων των άρθρων 12,13, 14 και 15 του παρόντος ΠΔ/τος, με ευθύνη του καταθέτη" (άρθρο 24 παρ. 1), στοιχεία της καταχωρημένης αίτησης δημοσιεύονται στο Ειδικό Δελτίο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας" (άρθρο 24 παρ. 3), "Οι δημοσιεύσεις στο Ειδικό Δελτίο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας γίνονται σε ξεχωριστό τεύχος με τίτλο "Σχέδια και Υποδείγματα" και "με την καταχώριση ο δικαιούχος σχεδίου ή υποδείγματος αποκτά το αποκλειστικό δικαίωμα να το χρησιμοποιεί και να απαγορεύει σε οποιοδήποτε τρίτο τη χρήση του χωρίς τη συγκατάθεση του" (άρθρο 26 παρ. 1). Η έλλειψη ελέγχου των ουσιαστικών προϋποθέσεων για την έκδοση του σχετικού πιστοποιητικού αντισταθμίζεται με τη δυνατότητα της δικαστικής αναγνώρισης του ως ακύρου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του παραπάνω ΠΔ/τος.

Από το συνδυασμό των διατάξεων που προπαρατέθηκαν, προκύπτει ότι 1) το δικαίωμα των αναφερόμενων στο άρθρο 17 του ίδιου ΠΔ/τος προσώπων (δημιουργού ή καθολικού ή ειδικού διαδόχου του) στο σχέδιο ή υπόδειγμα δημιουργείται με το σχετικό πιστοποιητικό καταχώρισης που εκδίδει ο ΟΒΙ (Θ. Λιακόπουλος, Βιομηχανική Ιδιοκτησία, έκδ. 2000, σελ. 279, Π. Σελέκος, Το δικαίωμα στο βιομηχανικό σχέδιο και υπόδειγμα, έκδ. 1999, σελ. 163) και 2) παρά την καταχώριση του σχεδίου ή υποδείγματος στον ΟΒΙ, τούτο προστατεύεται από το νόμο μόνο αν είναι νέο και έχει ατομικό χαρακτήρα κατά την έννοια των πιο πάνω διατάξεων, ήτοι μόνο αν μέχρι το χρόνο κατάθεσης της αίτησης για καταχώριση δεν έχει διατεθεί στο κοινό κανένα πανομοιότυπο σχέδιο ή υπόδειγμα, έστω και με διαφορές ως προς επουσιώδεις λεπτομέρειες και μόνο αν η όλη εντύπωση που προκαλεί στον ενημερωμένο χρήστη διαφέρει από εκείνη που προκαλείται στον ίδιο χρήστη από οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα, το οποίο έχει καταστεί προσιτό στο κοινό με έκθεση και κυκλοφορία του στο εμπόριο πριν από την ημερομηνία της αίτησης για καταχώριση του στον ΟΒΙ ή το οποίο έχει γνωστοποιηθεί στο κοινό με οποιοδήποτε άλλο τρόπο (Θ. Λιακόπουλος, ό.π., σελ. 277-288).

Τέλος, κατά το άρθρο 30 του ίδιου ΠΔ "σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει καταχωρισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ΠΔ/τος, είναι επίσης δεκτικό προστασίας στην Ελλάδα από το χρόνο, κατά τον οποίο δημιουργήθηκε ή αποτυπώθηκε με οποιαδήποτε μορφή". Η έννοια της διατάξεως αυτής είναι ότι σχέδιο, που έχει καταχωρισθεί κατά τις διατάξεις του εν λόγω ΠΔ/τος, δεν στερείται της προστασίας κατά τις διατάξεις της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον βέβαια συντρέχουν οι από αυτές οριζόμενες αυστηρότερες προϋποθέσεις και όχι ότι η καταχώριση αποτελεί προϋπόθεση της προστασίας κατά τις διατάξεις αυτές. Έτσι, στη σημερινή εσωτερική έννομη τάξη ισχύει ένα σύστημα "μερικώς σωρευτικής προστασίας" των σχεδίων και υποδειγμάτων. Δηλαδή, ισχύει η αρχή της προστασίας εκ τυπικής προτεραιότητας, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του ΠΔ 259/1997. Ισχύει όμως σωρευτικά (εάν υπάρχει κατάθεση), αλλά και αυτόνομα (αν δεν υπάρχει κατάθεση) και η ισχυρότερη προστασία των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας εάν συντρέχουν οι διαφορετικές προϋποθέσεις του Ν 2121/1993, που καθιστούν ένα σχέδιο ή υπόδειγμα τέχνης, ανυψώνοντας το

πέρα από τη σφαίρα της πρωτότυπης τεχνικής κατασκευής.

Σύμφωνα με τα κριτήρια, που διαμορφώθηκαν και υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος δικαίου, η πρωτοτυπία είναι αποτέλεσμα της προσωπικής συμβολής του δημιουργού, χάρη στην οποία το έργο παρουσιάζει κάποια ευρύτερη ατομικότητα, έτσι, ώστε να διακρίνεται από τα διανοητικά προϊόντα της καθημερινότητας. Η ατομικότητα πολλές φορές βασίζεται στην έννοια της στατιστικής μοναδικότητας, που προϋποθέτει σύγκριση του έργου με αυτό που προϋπάρχει ή που θα μπορούσε να προϋπάρχει. Σε άλλες περιπτώσεις γίνεται αναφορά στο στοιχείο του δημιουργικού ύψους κατ' αναλογία προς το κριτήριο του εφευρετικού ύψους της ευρεσιτεχνίας που ανεβάζει το έργο πάνω από το καθημερινό σύννηθες και κοινό επίπεδο. Η εκμετάλλευση δε από μη δικαιούχο ενός προστατευμένου σχεδίου ή υποδείγματος (είτε αυτό προστατεύεται από το ως άνω προεδρικό διάταγμα είτε από τις περί πνευματικής ιδιοκτησίας διατάξεις), εάν αυτό έχει καθιερωθεί στις συναλλαγές και η εκμετάλλευση του από άλλον προκαλεί σύγχυση στους καταναλωτές, αποτελεί καταρχήν πράξη, που γίνεται με σκοπό τον ανταγωνισμό και αντίκειται στα χρηστά ήθη και επομένως παραβιάζει τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 και 13 του Ν 146/1914 περί αθέμιτου ανταγωνισμού. Η ίδια προστασία παρέχεται ακόμη και στην περίπτωση, κατά την οποία το σχέδιο δεν είναι υψηλή πνευματική δημιουργία, ούτε έχει κατατεθεί κατά το ΠΔ 259/1997, αλλά διατηρεί μία ορισμένη πρωτοτυπία και ουσιαστική προτεραιότητα στη χρήση από τον καθού, χάρις στην οποία επικρατεί στην αγορά ως διακριτικό γνώρισμα της προελεύσεως του από μία συγκεκριμένη επιχείρηση, ώστε να εμπίπτει στην κάλυψη του Ν 146/1914 (βλ. Καλλινίκου, Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα έκδ. 2000, σελ. 230, Λιακόπουλου, Βιομηχανική ιδιοκτησία σελ. 91, Καραγιαννόπουλου, σημ. Η προστασία των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων, ΔΕΕ 1999 σελ. 407 επ., Κουμάντου, Πνευματική Ιδιοκτησία, σελ. 113 επ.).

Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 1 του Ν 146/1914 "περί αθέμιτου ανταγωνισμού", απαγορεύεται στις εμπορικές, βιομηχανικές ή γεωργικές συναλλαγές, κάθε πράξη, που γίνεται με το σκοπό ανταγωνισμού και αντίκειται στα χρηστά ήθη. Ο παραβάτης μπορεί να εναχθεί για παράλειψη και άρση της γενομένης προσβολής που εξακολουθεί κατά την έγερση της αγωγής, αλλά και για ανόρθωση της ζημίας που προκλήθηκε.

Από την [...], αποδείχθηκαν, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, τα ακόλουθα: Η ενάγουσα, η οποία ιδρύθηκε το έτος 1906 και εδρεύει στο Παρίσι, είναι διεθνώς γνωστή εταιρία σχεδιάσεως, κατασκευής και πωλήσεως ειδών χρυσοχοΐας και λοιπών προϊόντων (αρωμάτων, ειδών μόδας κ.λπ.), τα οποία διατίθενται προς πώληση σε ολόκληρο τον κόσμο από τα καταστήματα με τον διακριτικό τίτλο "B." (V.) και από εξουσιοδοτημένα, συνεργαζόμενα με αυτήν, κοσμηματοπωλεία, έχουν δε φορεθεί από διάφορες διασημότητες ανά τον κόσμο (μέλη βασιλικών οικογενειών, επιχειρηματίες, καλλιτέχνες κ.λπ.). Είναι όλα χειροποίητα και διεθνώς γνωστά για την πρωτοτυπία τους και την άριστη ποιότητα τους. [...] Το πλέον γνωστό και χαρακτηριστικό σε ολόκληρο τον κόσμο κόσμημα του οίκου της είναι η καρφίτσα με σχήμα ιπτάμενης λιβελλούλας. Το κόσμημα αυτό σχεδιάστηκε το έτος 1995 από την κ. C. υπάλληλο του ως άνω κατασκευαστικού οίκου κοσμημάτων ".....", ο οποίος με την προσκομιζόμενη με επίκληση από την ενάγουσα, σε ακριβή μετάφραση, από 27.5.1995 έγγραφη σύμβαση παραχώρησε τα αντίστοιχα πνευματικά δικαιώματα του επ' αυτού στην ενάγουσα. Το πρωτότυπο σχέδιο επικυρώθηκε σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο συμβολαιογραφικά στην ενάγουσα την 30.5.1996 και, στη συνέχεια, στις 21.10.1996 κατοχυρώθηκε ως βιομηχανικό σχέδιο (Industrial design) στο όνομα της στον ως άνω εδρεύοντα στη Γενεύη Ελβετίας Διεθνή Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (WIPO) με το από 1/1997 πιστοποιητικό διεθνούς κατάθεσης και έτσι η ενάγουσα απέκτησε το απόλυτο δικαίωμα επ' αυτού. Το σχέδιο αυτό αποτελεί απόδοση του εντόμου λιβελλούλα, διακρίνεται όμως για την ιδιομορφία του και την πρωτοτυπία του, που επικεντρώνεται, τόσο στην απόδοση των χαρακτηριστικών του εντόμου, όσο και κυρίως στην κίνηση αυτού. [...]

Λόγω της περιγραφείσας αισθητικής διαμόρφωσης του το σχέδιο αυτό και εντεύθεν και το υπόδειγμα του κοσμήματος είναι νέο και πρωτότυπο με ατομικό χαρακτήρα οφειλόμενο στην πνευματική εργασία της άνω δημιουργού του, η οποία απέδωσε με τη συγκεκριμένη μορφή το έντομο λιβελλούλα και η όλη εντύπωση, που προκαλεί στον ενημερωμένο χρήστη, το διακρίνει από άλλα υπάρχοντα δημιουργήματα με το ίδιο θέμα και προσδιορίζει την προέλευση του από τον οίκο της ενάγουσας, γεγονός παγκοσμίως γνωστό, με αποτέλεσμα να ανάγεται σε ξεχωριστό έργο, που είναι άξιο προστασίας κατά τις προεκτεθείσες διατάξεις, τόσο ως πνευματικό δημιούργημα, όσο και ως βιομηχανικό σχέδιο. Τούτο δε καθόσον από τα άνω αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκε μεν ότι και προ της άνω καταχώρισεως του σχεδίου της ενάγουσας, το έτος 1996, είχαν κυκλοφορήσει στην ελληνική αγορά κοσμήματα των οποίων πηγή έμπνευσης ήταν το ομοειδές έντομο λιβελλούλα (ιπτάμενος δράκος) ή άλλα έντομα, από κανένα όμως στοιχείο δεν αποδείχθηκε ότι είχε ποτέ πριν κυκλοφορήσει στην ελληνική αλλά και τη διεθνή αγορά σχέδιο και κόσμημα πανομοιότυπο αυτού της ενάγουσας, ήτοι με την συγκεκριμένη προπεριγραφείσα απόδοση του εντόμου, αλλά και κατά την δημιουργική συμβολή της δημιουργού του κοσμήματος, η οποία απέδωσε με συγκεκριμένη μορφή τη λιβελλούλα και για το λόγο αυτό αποτελεί προσωπικό της δημιούργημα. Τον Νοέμβριο 1996 άρχισε η κατασκευή του κοσμήματος, το οποίο είναι επίσης χειροποίητο, σε περιορισμένο αριθμό τεμαχίων και η κυκλοφορία του στη διεθνή αγορά. [...]

Τέλη Νοεμβρίου του έτους 2000 για πρώτη φορά, η ενάγουσα, διαπίστωσε ότι ο εναγόμενος, ο οποίος είναι κατασκευαστής και πωλητής ειδών χρυσοχοΐας και συνεπώς γνώριζε την ως άνω καταχώριση του προϊόντος αυτού της ενάγουσας [...] καθόσον ειδικεύεται στον κλάδο αυτό και δραστηριοποιείται εντός της Κοινότητας, διαθέτει προς πώληση από τα καταστήματα του [...] ταυτόσημο προϊόν με την άνω καρφίτσα της ενάγουσας, που αντιγράφει κατά πιστή απομίμηση της στο ίδιο σχήμα και σχέδιο και κατασκευάζει στις δύο από τις άνω παραλλαγές της, και μάλιστα με πολύτιμους λίθους της ίδιας ακριβώς απόχρωσης με εκείνους που χρησιμοποιεί η ενάγουσα στην επίδικη καρφίτσα. [...] Ο εναγόμενος, ο οποίος, λόγω της προεκτεθείσας ιδιότητας του αλλά και της φήμης του οίκου της ενάγουσας και της ευρείας προβολής του επίμαχου κοσμήματος της, τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα, μέσω εκθέσεων κοσμημάτων και καταχωρήσεων στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, γνώριζε το ως άνω προϊόν της ενάγουσας, καθόσον ειδικεύεται στον κλάδο αυτό και δραστηριοποιείται εντός της Κοινότητας, διέθεσε εν γνώσει του στην αγορά το άνω, κατ' απομίμηση του προϊόντος της ενάγουσας, κόσμημα, με επουσιώδεις διαφορές, που δεν αποτρέπουν τη σύγχυση του αγοραστή, δεδομένου ότι αυτός αποβλέπει στο σχεδιασμό και τις πολύτιμες πέτρες του κοσμήματος, η πράξη δε αυτή συνιστά πράξη ανταγωνισμού, αφού έχει ως σκοπό την απόσπαση πελατείας της ενάγουσας και τη βλάβη της από την προκαλούμενη στους ενδιαφερομένους να αγοράσουν την καρφίτσα σύγχυση ως προς την προέλευση της, πράξη που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη κατά την έννοια του άρθρου 1 του Ν 146/1914 και προσβάλλει, κατά τα προεκτεθέντα, τα πνευματικά δικαιώματα της ενάγουσας να εκμεταλλεύεται αποκλειστικά το πρωτότυπο της ένδικης καρφίτσας. [...]

Ενόψει αυτών, αποδείχθηκε, ότι το επίμαχο κόσμημα της ενάγουσας αφενός διαθέτει την απαιτούμενη, από, τον, ως άνω νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας πρωτοτυπία και αφετέρου πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου περί βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων και, συνεπώς, τυγχάνει της προστασίας αυτών και ότι ο εναγόμενος με την άνω πράξη του προσέβαλε το απόλυτο δικαίωμα πνευματικής, αλλά και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας της ενάγουσας, επί του δημιουργήματος της. [...]

(Δέχεται την έφεση.)